

80 jaar vrijheid

*Het verhaal van Operation CannonsHOT,
de familie Wolters en sgt. Harry Bockner
April 1945*

Opgetekend ter gelegenheid van het bezoek van
In Our Fathers' Footsteps 2025
Op 3 mei 2025

80 Years of Freedom

*The Story of Operation CannonsHOT,
the Wolters Family, and Sgt. Harry Bockner
April 1945*

Recorded on the occasion of the visit by
In Our Fathers' Footsteps 2025
May 3, 2025

Anita Wolters
Veerweg 15
7213 EA Gorssel
anita.wolters@chello.nl
+31 6 57330956

Inhoud

Welkomstwoord.....	2
1. Operation Cannonshot.....	3
2. Gebeurtenissen op de Houtwal, familie Wolters.....	4
3. In Our Fathers Footsteps, het verhaal van Sgt. Harry Bockner [Bochner]	6
Welcome participants of IOFF 2025.....	7
1. Operation Cannonshot.....	8
2. Events at the Houtwal – The Wolters Family	9
3. In Our Father's Footsteps – Retracing the Steps of Harry Bochner	11

Welkomstwoord

Welkom deelnemers aan IOFF 2025

Met veel plezier en dankbaarheid voor 80 jaar vrijheid heet ik jullie namens de familie Wolters welkom op de Houtwal.

Een speciale plek voor zij die hier vochten, voor zij die hier woonden en een ieder die door operatie Cannonshot werd bevrijd.

Vandaag is het een speciale dag voor alle nabestaanden van deze moedige mannen en vrouwen. Een dag om herinneringen en verhalen te delen, zoals jullie de afgelopen dagen al op vele plekken hebben ervaren.

Ik ben Anita Wolters, dochter van Johan Wolters. Mijn vader Johan, zijn zus Rikie en zijn broer Gerrit waren ooggetuige van een historische gebeurtenis. Samen met hun ouders en hun grootmoeder woonden ze op deze plek, ook toen operatie Cannonshot plaatsvond. Zij hebben de operatie overleefd zonder een schrammetje op te lopen. Voor de boerderij en de schuren liep het minder goed af. Daar horen jullie straks meer over.

Johan, zijn zus en broer zijn inmiddels aardig op leeftijd, maar gelukkig nog steeds scherp van geest. Vandaag delen we, met Johan in ons midden, hun verhalen en herinneringen met jullie. Rikie en Gerrit kunnen er helaas niet bij zijn. Zij willen graag hun dankbaarheid aan jullie overbrengen.

Goed om te weten tijdens het programma: enkele familieleden dragen een naamkaartje, zij staan paraat om jullie vragen te beantwoorden én spreken Engels.

We wensen jullie een prettig en leerzame ochtend en een goede verdere reis.

We will meet again.

1. Operation CannonsHOT

Na het mislukken van Operatie Market Garden in september 1944 bleef een groot deel van Nederland onder Duitse bezetting. In april 1945, tijdens de laatste fase van de Tweede Wereldoorlog, voerden Canadese troepen een cruciale militaire operatie uit onder de codenaam Operatie CannonsHOT. Deze operatie betrof de oversteek van de IJssel en werd uitgevoerd door het 1^e Canadese Leger¹ onder bevel van generaal Crerar. Dat kon niet in Zutphen of Deventer, want daar waren de bruggen vernield. Daarom werd besloten de IJssel over te steken bij Gorssel, waar de IJssel op z'n smalst was en een tijdelijke brug kon worden gebouwd². Deze oversteek markeerde het begin van de bevrijding van Noord- en West-Nederland.

Ter voorbereiding op de oversteek van de IJssel werd op 18 maart 1945 een luchtbombardement op Gorssel uitgevoerd. Daarbij werd geprobeerd o.a. de grote Duitse telefooncentrale in "De Ravensweerd" (200m) uit te schakelen³. In dagen voor 11 april werd in de omgeving van Baak (17km) geoefend met de amfibievoertuigen. De Canadezen hadden geen ervaring met dit Britse materieel. In de bossen bij Joppe (5 km) kwamen manschappen en materieel van alle regimenten bij elkaar.

Nadat verschillende verkenningen⁴ een geschikte landingsplaats had opgeleverd, werd Operatie CannonsHOT op 11 april 1945 rond 10.00 uur opgestart. Een aantal boerderijen aan de overzijde van de IJssel werd vanuit vliegtuigen gebombardeerd⁵. Daarmee werd afweerschut uitgeschakeld. Om 16.30 uur werd de daadwerkelijke oversteek ingezet, toen in totaal 27 Buffalo's (amfibische rupsvoertuigen) met elk 24 infanteristen van

1. de 48ste divisie Seaforth Highlanders of Canada én
2. Princess Patricia's Canadian Light Infantry [PPCLI]

onder de dekking van een dicht rookgordijn gecreëerd door rookgranaten en mobiele rookgeneratoren⁶ de rivier overstaken. Het eerste ambifievoertuig liep op een landmijn⁷. Binnen zeven minuten slaagden zij erin aan de overkant twee bruggenhoofden te vestigen. Om 17.20 uur meldde kapitein Frost⁸ dat de situatie "snug" (knus) was. De infanteristen hadden hun eerste doel, boerderij 'De Kribbe' en boerderij 'De Weerd' al bereikt⁹. Op de deel van boerderij 't Dommerholt werd een Canadese commandopost ingericht¹⁰.

Nadat de bataljons waren overgebracht, werd erom 18.00 uur begonnen met het bouwen van een pontonbrug¹¹. Een pontonbrug bestaat uit losse drijvende platformen (pontons) die met elkaar worden verbonden om zo een brug te vormen

Het bruggenhoofd in wording kwam onder zwaar Duits artillerie- en mortiervuur te liggen¹². De boerderij Dommerholt aan de Houtwal werd een rokende puinhoop en ook veel boerderijen aan de overkant van de IJssel werden verwoest.

Het bouwen van de brug duurde niet lang. Om 02:00 uur op 12 april waren de brug en twee vlotten (varende pontons) gereed. Hierdoor konden ook de brigades 1 en 3 en de zware voertuigen (Sherman tanks [1e Hussars]) naar de overkant van de IJssel. De brug maakte het mogelijk om binnen enkele dagen ongeveer 15.000 manschappen en 1.500 voertuigen over de rivier te verplaatsen. Zwaardere voertuigen, zoals Sherman-tanks (106 stuks), werden met veerponten overgezet.

2. Gebeurtenissen op de Houtwal, familie Wolters

Op de Houtwal stond boerderij annex cafe¹³ ‘t Dommerholt’ waar de families Wolters¹⁴ en Tuitert¹⁵ ook gedurende de oorlogsjaren¹⁶ woonden en werkten¹⁷. Rond maart 1945 verhuisde de familie Tuitert naar een veiliger plek in Epse (2 km)¹⁸. De familie Wolters (oma, vader, moeder en de 3 kinderen Rikie, Johan en Gerrit) bleven met het vee op de Houtwal¹⁹.

Op **6 april** werd Gorssel bevrijd. Johan en zijn vader²⁰ zagen de tanks op de Deventerweg (300m) staan. De familie besloot de ontwikkelingen in de kelder af te wachten. Na ca. 15 minuten hoorden ze de Canadezen in huis lopen. Ze besloten lawaai te maken, zodat de Canadezen wisten dat er nog mensen in huis waren. Johans vader stapte de kelder uit. De Canadezen wilden weten of er nog Duitsers in huis of op het erf waren. Dat was niet het geval. Alle Duitsers, ook de 3 die eigenlijk niet meer wilden vechten, waren kort daarvoor²¹ de IJssel al overgestoken. De drie zijn later met een roeibootje teruggevaren met witte vlag en hebben zich overgegeven.

De Canadezen stormden naar boven en het erf op en begonnen de overzijde van de IJssel onder vuur te nemen. De slaapkamers leken na afloop wel een rollerbaan door de grote hoeveel hulzen die op de vloer was achtergebleven. Het achterste gedeelte van de boerderij werd door de Canadezen als commandopost ingericht en naast de boerderij werd een kanon opgesteld.

Het bleef enkele dagen rustig totdat op **8 of 9 april** Johan met zijn vader het weiland inliep om bij de koeien te kijken. De koeien stonden door het mooie weer al buiten²². Totaal onverwacht werden ze vanaf de overkant onder vuur genomen door de Duitsers. Johan zocht eerst beschutting achter een muurtje van de schuur en vluchtte daarna naar het huis²³.

Op **11 april** 1945 vierde zus Rikie haar 10de verjaardag²⁴, een dag die anders zou verlopen dan ze gedacht hadden.

’s Ochtends waren de boerderijen aan de overkant van de IJssel gebombardeerd en ’s middags werd een rookgordijn opgetrokken. Johan en zijn vader waren nieuwsgierig en keken door het raam naar buiten. Ze zagen tanks en auto’s die zomaar het water in reden. Dat bleken amfibievoertuigen te zijn. Ze zagen hoe een amfibievoertuig op een landmijn liep. Toen werd het te gevaarlijk vanwege het heftige artillerievuur. Met z’n allen (9 mensen²⁵) gingen ze in de kelder zitten.

Na ongeveer 20 minuten zei oma “er valt vuur naar beneden”. Johans vader ging voorzichtig kijken, het hele huis bleek in brand te staan. De familie vluchtte snel naar een zelf gegraven schuilkelder op het erf²⁶.

Overweldigd door de indrukken bevroren Johan en zijn zus Rikie tijdens de vlucht, zij moesten de kelder in gedragen worden. Eén van Johans herinneringen is het beeld van een lichaam op een brancard dat bedekt werd met een laken.

Toen het iets rustiger werd is de familie uit de schuilplaats gekomen en verhuisd naar een grote bunker die de Duitsers iets verderop hadden gegraven. Daar heeft de familie de nacht doorgebracht^{27 28}.

Bij het ontwaken de volgende ochtend lag er een brug over de IJssel en bleken het huis en de schuur tot op de grond toe afgebrand²⁹. Ze wisten niet wat ze zagen.

Na het leggen van de brug³⁰ kwam er een oneindige rij van voertuigen en soldaten die via de Houtwal verder naar West- en Noord Nederland trokken. Johan en zijn zus en broer keken er naar en liepen langs de soldaten. Die waren gek op de eieren die de familie had. De kinderen kregen sigaretten, snoepgoed en chocolade. Een traktatie na de schaarste tijdens de oorlog³¹.

Ze hadden niets meer behalve de kleding die ze aan hadden en een oude klok³². Gelukkig stond halverwege de Veerweg³³ een huis leeg. Noodhulp zorgde voor bedden en beddengoed. Daar heeft de familie 3 jaar gewoond. In het dorp was veel vernield³⁴. Een klein café inclusief mini- woonruimte voor de familie Tuitert werd in 1945 gebouwd.³⁵ De boerderij van de familie Wolters werd in 1947 herbouwd³⁶.

Achteraf bezien is het een wonder dat het hele gezin ongeschonden de oorlog heeft overleefd. Eerst onder vuur genomen door de Duitsers, daarna uit een brandend huis ontsnapt zonder een schrammetje op te lopen.

In 1985 werd het monument onthuld in aanwezigheid van heel veel veteranen. Johan is in 1988 in contact gekomen met één van de eerste soldaten³⁷ die met een amfibievoertuig was overgestoken. Deze soldaat was getrouwd met een Nederlandse. Johan plant nog steeds ieder jaar namens hen twee bloeiende planten bij het monumentje.

In 2007 ontmoetten we de familie Schiff, achterneven van sgt. Harry Bochner. Zij waren op zoek naar de plek waar hun oud-oom gesneuveld was. Op basis van ooggetuigen verklaringen en het verhaal van de familie Wolters hebben we vastgesteld dat het lichaam dat Johan die 11^e april zag, dat van Harry moet zijn geweest.

3. In Our Fathers Footsteps, het verhaal van Sgt. Harry Bockner [Bochner]

Jonathan en Elliott Shiff begonnen in de jaren '90 het verhaal van hun oud oom Harry te ontrafelen. Tot die tijd kenden ze hem alleen van een tweetal foto's aan de muur bij hun oma. Harry was haar jongste broer.

In de jaren '90 ontdekten zij een aantal dozen met ruim 1300 brieven die Harry dagelijks gedurende zijn strijd in Europa aan zijn zus schreef. Zo konden ze van oktober 1942 (Italië) tot aan 11 april 1945 (Gorssel) zijn voetsporen volgen.

In hun zoektocht ontmoeten zij crewleden, leidinggevend en legermaten, inclusief Lt. Gil Hunter, die samen met Harry hebben gevochten. Jonathan en Elliott hebben zelfs een aantal ooggetuigen verslagen opgetekend van het moment dat Harry hier op deze plek sneuvelde

Gedurende Operation Cannonshot maakte Harry deel uit van het 1e Canadese Leger, hij was toegevoegd aan het 2de Light Anti Aircraft Regiment - 54th battery . Samen met zijn detachement vormde hij één van de zogenaamde F-troops die op de oostelijke oever van de IJssel hun kanonnen moesten opstellen. Een viertal kanonnen stond opgesteld in de directe omgeving, een tweetal kanonnen werd in reserve gehouden naast de commandopost in boerderij 't Dommerholt. Deze commandopost was de uitvalsbasis van het detachement van Harry.

De chauffeur van de detachement kreeg, op 11 april iets voor 17.00 uur opdracht het bruggenhoofd bij de pontonbrug in aanbouw te bereiken, maar kwam onder hevig vuur te liggen. Sgt. Bochner kwam hem te hulp en ze zochten dekking in de commandopost bij de andere manschappen. Opnieuw kreeg de chauffeur opdracht de pontonbrug te bereiken, wederom kwam hij onder vuur te liggen. Hij trok zich terug in het achterste gedeelte van de boerderij waar Harry en de anderen waren. Op dat moment werd Harry Bochner (34) in het hoofd getroffen door rondvliegende granaatscherven. Hij was op slag dood, zijn manschappen bleven wonder boven wonder ongedeerd. Zijn lichaam werd, gewikkeld in een laken, overbracht naar een tijdelijke begraafplaats. Daar werd hij volgens Joodse gebruiken begraven. In 1946 werd zijn lichaam overgebracht naar de Canadese begraafplaats in Holten.

In 2007 kwam Elliott Shiff naar Nederland in de hoop het laatste puzzelstuk in hun speurtocht te vinden. De plek waar hun oudoom Harry Bochner is gesneuveld. Dat is gelukt. De geschiedenis van Harry en Johan bleken hier op de Houtwal samen te vallen.

Welcome participants of IOFF 2025

With great pleasure and deep gratitude for 80 years of freedom, I welcome you on behalf of the Wolters family to this area called “the Houtwal”.

This is a special place — for those who fought here, for those who lived here, and for everyone who was liberated through Operation CannonsHOT.

Today is a special day for all the descendants of these brave men and women — a day to share memories and stories, as many of you have already done over the past few days in various places.

My name is Anita Wolters, I am a daughter of Johan Wolters.

My father Johan, his sister Rikie, and his brother Gerrit were eyewitnesses to a historic event. Together with their parents and grandmother, they lived right here — even during Operation CannonsHOT.

They survived the operation without a scratch. The same cannot be said for the farmhouse and the barns — but more about that later.

Johan, his sister, and brother are now well into their senior years, but fortunately still sharp of mind.

Today, with Johan among us, we will share their stories and memories with you. Rikie and Gerrit could not be here today, but they have asked me to pass on their heartfelt gratitude.

A quick note for during the program: a few family members are wearing name tags — they are happy to answer your questions and do speak English.

We wish you an enjoyable and meaningful morning — and a safe journey onward.

We will meet again.

1. Operation Cannonshot

After the failure of Operation Market Garden in September 1944, a large part of the Netherlands remained under German occupation. In April 1945, during the final stages of World War II, Canadian troops launched a crucial operation under the codename *Operation Cannonshot*.

The mission of the 1st Canadian Army³⁸, under command of general Crerar was to cross the IJssel River. They couldn't do it at Zutphen or Deventer because the bridges there had been destroyed. So the decision was made to cross at Gorssel, where the river was at its narrowest — and to build a temporary bridge³⁹ there. This crossing marked the beginning of the liberation of the northern and western parts of the Netherlands.

In preparation for the crossing of the IJssel, an air raid on Gorssel was carried out on March 18, 1945. The goal was to take out key targets⁴⁰, including the large German telephone exchange located in "De Ravensweerd," just 200 meters away.

In the days leading up to April 11, Canadian troops practiced with amphibious vehicles around the village of Baak (17 km). These British made vehicles were unfamiliar to them. Meanwhile, in the woods near Joppe (5 km), troops and equipment were being gathered and prepared.

After scouting⁴¹ a good landing spot, the first action started on April 11, 1945, around 10:00 in the morning. Several farms on the far side of the IJssel were bombed by aircraft⁴².

The aim was to knock out German anti-aircraft defenses stationed in the area. By 4:30 in the afternoon the actual crossing operation started. It was go-time.

A total of 27 amphibious vehicles called Buffaloes (LVT = Landing Vehicle Tracked) each carrying 24 infantry soldiers, set out under heavy cover from smoke grenades and mobile smoke generators⁴³.

The soldiers were from:

1. The 48th Highlanders of Canada and
2. The Princess Patricia's Canadian Light Infantry (PPCLI)

Unfortunately, the first amphibious vehicle hit a landmine⁴⁴. Within just seven minutes, they had successfully established two bridgeheads on the far side of the river. At 5:20 p.m., Captain Frost⁴⁵ radioed back that the situation was "snug" — which, in typical Canadian fashion, meant things were under control. The first objectives, two farms known as *De Kribbe* and *De Weerd*, had already been secured⁴⁶. A Canadian command post was set up in the rear part of the 't Dommerholt farm, where the livestock were normally kept⁴⁷.

After the infantry battalions were across, the work on building a pontoon bridge⁴⁸ began around 6:00 p.m. A pontoon bridge, for those who might not know, is made up of floating platforms (pontoons) linked together to form a roadway across the river.

Building that bridge wasn't easy. The new bridgehead came under heavy German artillery and mortar fire⁴⁹. Dommerholt Farm near Houtwal was reduced to smoldering rubble, and many farms on the far side of the IJssel were destroyed as well.

But the Canadians persisted. By 2:00 a.m. on April 12, the bridge and two ferry rafts were finished. Allowing the 1st and 3rd Brigades — and the heavy equipment, including Sherman tanks from the 1st Hussars — to start crossing. In just a few days, thanks to that bridge, about 15,000 troops and 1,500 vehicles were moved across the river. The heavier tanks — all 106 of them — were ferried over separately on pontoons.

2. Events at the Houtwal – The Wolters Family

At the Houtwal⁵⁰ stood a farm and café called *'t Dommerholt*, where the Wolters⁵¹ and Tuitert⁵² families lived and worked⁵³ throughout the war years⁵⁴.

Sometime in early 1945, the Tuitert family moved to a safer place in Epse (2 km⁵⁵). But the Wolters family — grandma, father, mother, and three children (Rikie, Johan and Gerrit) — stayed at the Houtwal, together with their cattle⁵⁶.

On **April 6** Gorssel was liberated, Johan and his dad⁵⁷ saw Canadian tanks standing on the Deventerweg (300 m). The family decided to hide in the cellar. They stayed there for about 15 minutes, then they heard Canadian soldiers moving through the house above them. They made noise to let the Canadians know they were there, and Johan's father cautiously came up out of the cellar.

The Canadians wanted to know if there were still any Germans hiding in the house or on the property. Luckily, this wasn't the case. All the German soldiers — even the three who no longer wanted to fight — had already fled across the IJssel⁵⁸. Later, those three came back in a small rowboat flying a white flag to officially surrender.

The Canadians stormed upstairs and out into the farmyard, immediately opening fire across the IJssel. By the time it was over, the bedrooms looked like a shooting range — the floors were completely littered with spent shell casings. The back part of the farm — where the livestock were usually kept — was turned into a Canadian command post, and a gun was set up right next to the farmhouse.

Things stayed relatively quiet for a few days — until **April 8 or 9**, when young Johan went out into the field with his father to check on the cows. It was a beautiful spring day, and the animals were already grazing outside⁵⁹. Then, out of nowhere, they came under German fire from the far side of the river⁶⁰. Johan first took cover behind a wall near the barn, then made a run for the house.

On **April 11, 1945**, young Rikie was celebrating her 10th birthday⁶¹ — a day that turned out very differently than anyone could have imagined. During the morning several farms on the far side of the IJssel were bombed by aircraft and in the afternoon a smokescreen appeared.

Johan and his father were curious and peeked out the window. They couldn't believe what they were seeing: tanks and also trucks driving straight into the river! It turned out these were amphibious vehicles — an incredible sight. The first Buffalo unfortunately hit a landmine. It became too dangerous. The house came under heavy artillery fire, and the family (9 people⁶²) hurried into the cellar.

About twenty minutes later, Grandma said, "There's fire falling from the ceiling." Johan's father carefully checked — and realized the whole house was on fire. The family ran for their lives to a makeshift air-raid shelter they had dug in the yard⁶³. Johan and Rikie were so overwhelmed with fear that they froze and had to be carried to safety. One of Johan's memories from that day is seeing a body on a stretcher being covered with a white sheet.

When things finally quieted down, the family left the shelter and moved into a large German-dug bunker a little further down the road, where they spent the night ⁶⁴ ⁶⁵.

When they woke up the next morning, there was a bridge across the IJssel — and their house and barn were completely destroyed⁶⁶. Nothing but ashes. They could hardly believe their eyes.

Soon after, wave after wave of Canadian vehicles and soldiers rolled along the Houtwal and over the new bridge⁶⁷, pushing forward to liberate the rest of the West and North of the Netherlands.

Johan, his sister and his brother stood by the roadside, watching in awe.

The soldiers, who were very fond of the eggs the family provided, handed out cigarettes, candy and chocolate — a real treat after years of wartime shortages⁶⁸.

The Wolters family had lost everything except the clothes on their backs and an old clock⁶⁹.

Luckily, there was an empty house halfway down the Veerweg⁷⁰, and they moved in there. Emergency aid provided them with beds and blankets. They lived there for three years. The village itself was badly damaged⁷¹. A small wooden café including a tiny housing area was build in 1945⁷². De farmhouse was rebuild in 1947⁷³.

Looking back, it's a miracle the entire family survived unharmed — first under fire, then escaping a burning house - without even a scratch.

Years later, in 1985, a monument was unveiled, with many veterans in attendance. In 1988, Johan met one of the first Canadian soldiers⁷⁴ who had crossed the IJssel in an amphibious vehicle. This soldier had married a Dutch woman. Every year, Johan plants flowers at the monument on their behalf — a tradition he still continues today, even after the couple passed away.

In 2007, the Wolters family met the Schiff family — distant relatives of Sergeant Harry Bochner. They were searching for the place where their great-uncle had fallen.

Based on eyewitness accounts and Johans memories, they were able to conclude that the body Johan saw covered with a sheet that April 11th had been Harry's.

3. In Our Father's Footsteps – Retracing the Steps of Harry Bochner

In the 1990s, Jonathan and Elliott Shiff began piecing together the story of their great-uncle Harry — someone they had only ever known through two old photos hanging on their grandmother's wall. Harry was her youngest brother.

During their search, they uncovered several boxes filled with over 1,300 letters that Harry had written daily to his sister during his time fighting in Europe. Through those letters, they were able to trace his footsteps — from October 1942 in Italy, all the way to April 11, 1945, right here in Gorssel.

Along the way, Jonathan and Elliott met members of Harry's crew, commanders, and fellow soldiers — including Lieutenant Gil Hunter, who fought side by side with Harry. They even recorded eyewitness accounts of the very moment Harry was killed here at this spot.

During Operation Cannonshot, Harry served in the 1st Canadian Army and was assigned to the 2nd Light Anti-Aircraft Regiment, 54th Battery. Together with his detachment, he formed part of an "F-Troop" — their task was to set up anti-aircraft guns along the eastern bank of the IJssel River.

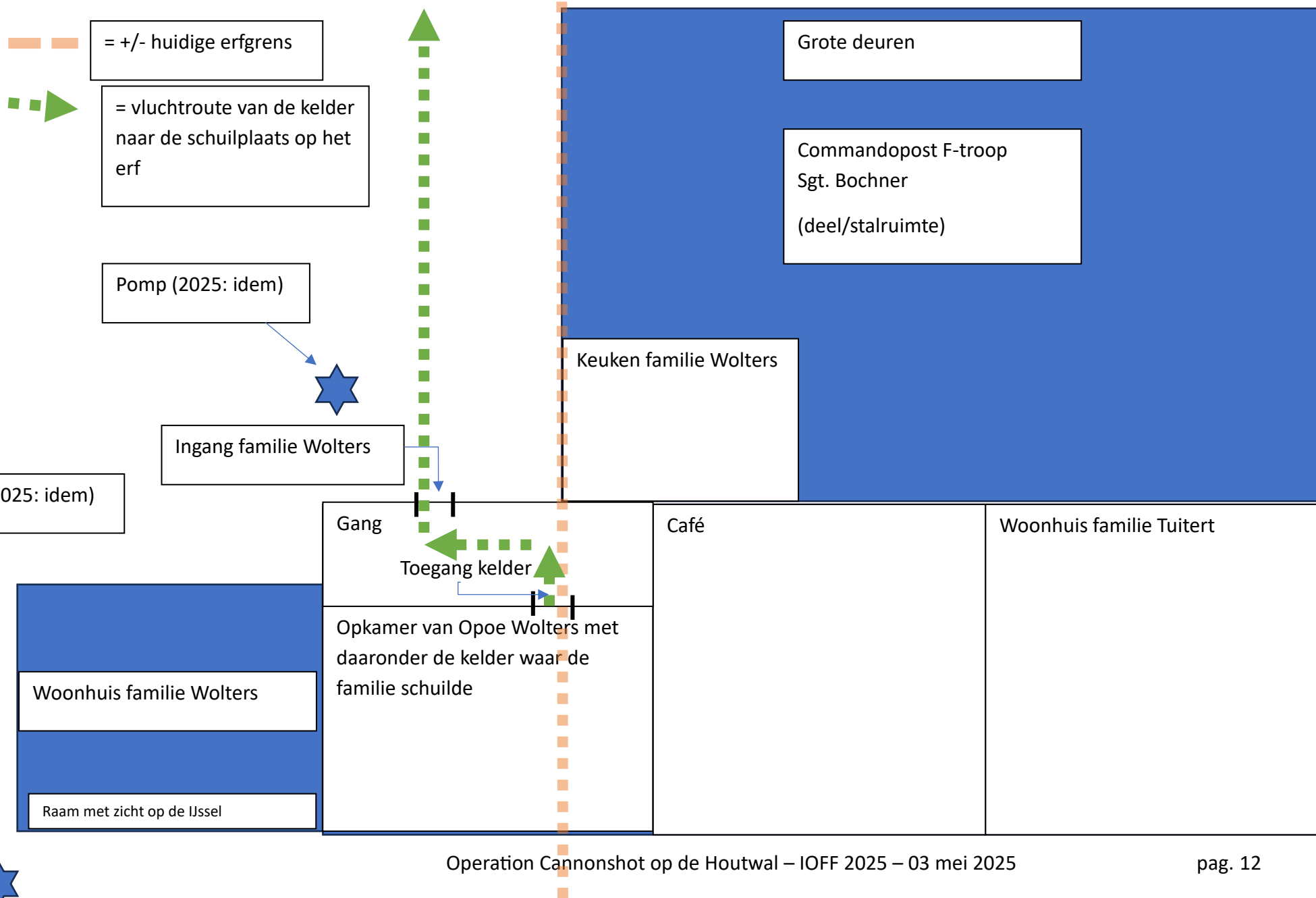
Four guns were positioned nearby, two reserve guns were kept next to the command post. That was set up in the rear part of the 't Dommerholt farm and served as the base for Harry's detachment.

On April 11, just before 5:00 PM, the driver of the detachment was ordered to make his way to the bridgehead near the pontoon bridge, still under construction. But he came under heavy enemy fire. Sergeant Bochner rushed to help him, and they both found shelter in the command post alongside the others. The driver was ordered again to reach the bridgehead, but once more, he was pinned down by gunfire and retreated to the command post. At that moment, Harry Bochner (34 years old) was struck in the head by flying shrapnel. He died instantly. Miraculously, the other men with him remained unharmed.

Harry's body was carefully wrapped in a sheet and taken to a temporary cemetery, where he was buried with Jewish rites. In 1946, his remains were moved to the Canadian War Cemetery in Holten.

In 2007, Elliott Shiff traveled to the Netherlands in hopes of finding the last missing piece of their journey — the exact spot where their great-uncle Harry Bochner had fallen. And they found it.

Right here at the Houtwal, Harry's story and Johan's memories came together.

¹ Een divisie bestaat uit 3 brigades, iedere brigade bestaat uit 3 regimenten.

² De Duitsers hadden ook het slimme idee om een brug te bouwen bij Gorssel. In 1944 begonnen ze met het aanleggen van een bruggenhoofd met als doel een brug te gaan leggen (zichtbaar op de luchtfoto van september 1944). Dan hoefden ze niet meer via Deventer of Zutphen te rijden. De voorraden zand, hout en steen die ze hadden laten aanvoeren, kwamen de familie Wolters later nog goed van pas.

³ Huis “De Ravensweerd werd net niet geraakt, de bom kwam in de voortuin terecht. De Duitsers vluchtten echter wel, dus de telefooncentrale was niet meer in bedrijf. Huis “De Boschterhoek” brandde af. Bij huis “Ijsselduin” sloeg een bom in achtertuin (2025: vijver bij de familie Wevers). Ook in het dorp Gorssel was schade. Onder andere de kerk (sluipschutter locatie), de school en de manege (locatie: hoek Veldhofstraat en Kamperweg, 2025: woningen ‘Ruitershofje’).

Johan en zijn vader ontsnapten bij toeval aan dit bombardement. Vader Wolters moest die (zon)dag in opdracht van Duitsers met paard en wagen spullen ophalen in Apeldoorn. Nadat een gedeelte was gelost op de Houtwal reed Johan met zijn vader mee naar de manege. Daar moest de rest van de spullen worden afgeleverd. 15 minuten nadat zij daar wegreden werd de manege verwoest bij het bombardement.

⁴ Deze verkenningen gebeurden tussen 7 en 10 april. De Canadezen observeerden (PPCLI) de overkant van de IJssel en staken (48th (Seafort) Highlanders of Canada) onder begeleiding van lokale gidsen over om het gebied te verkennen (ter hoogte van Zandgat/Nijenbeek). Ze stelden vast dat er ca. 15 Duitsers aanwezig waren bij boerderij de Kribbe e.o. en dat er afweergeschut stond.

⁵ De Canadezen op de Houtwal legden 's ochtend (11 april) vroeg een fluoriserende driehoek op het erf (achter de deel, bij de grote deuren). De familie Wolters had geen idee wat dit te betekenen had. Het bleek een markering te zijn voor de vliegtuigen die het bombardement gingen uitvoeren. Aan de overzijde van de IJssel werden de boerderijen “de Kribbe” en “de Weerd” platgegooid. Daar zaten de Duitsers en stond afweergeschut opgesteld.

⁶ Johan kan zich deze rookgeneratoren niet herinneren. Zij worden wel genoemd in diverse bronnen.

⁷ Johan en zijn vader zagen dat het eerste amfibievoertuig op een landmijn liep. Een grote fontein van water. Eén van de Canadezen wilde net aan land springen.

⁸ Kapitein Frost was in 1990 (45 jaar bevrijding) aanwezig bij de herdenking op de Houtwal. Hij maakte met vele andere veteranen opnieuw de oversteek over de speciaal aangelegde pontonbrug.

⁹ De gevangengenomen Duitse soldaten moesten langs de IJssel de landmijnen opruimen. Begin jaren '80, bij de renovatie van de rivieroever, werd nog een mijn gevonden. Ook in de weilanden aan beide zijden van de IJssel werd in de jaren na de oorlog nog regelmatig munitie gevonden.

¹⁰ Deze commandopost werd, nadat de boerderij in brand was gestoken, verhuisd naar Veerweg 10 (Toen: familie van Kooten met o.a. zoon Richard. De familie van Kooten was een NSB familie. Zij hadden hun huis is allerijl verlaten bij de bevrijding van Gorssel. 2025: huis van mevr. Middelkoop).

¹¹ De pontonbrug tussen Gorssel en Wilp was een zogenaamde 'Class 9' brug. Deze kreeg de naam 'Can of Worms Bridge', omdat deze deed denken aan een potje met wriemelende pieren. Later kwam één van de officieren aan met een bord met de tekst 'Poco-Poco Bridge' ofwel de 'Ietsie Pietsie' brug. De bouwers konden dit alles maar weinig waarderen en er ontstond een rel. Deze rel liep zelfs zo hoog op dat van hogerhand het bevel kwam dat beide borden mochten blijven staan. {Op 13 april 1945 werd alsnog de eerste benaming verwijderd.>}

¹² De Canadezen waren onder de indruk van de precisie waarmee de Duitsers schoten. De Duitsers hebben géén vliegtuigen ingezet om de aanleg van de pontonbrug te voorkomen. Volgens de Canadese rapporten vielen er onder de pontonniers 17 slachtoffers. In totaal vielen er tijdens Operation Cannonshot 506 Canadese slachtoffers

¹³ De boerderij annex café stond vlakbij de plek waar nu de pomp nog staat (stond toen ook op die plek, het straatje is origineel), meer richting terrein familie Kistemaker. De (eek) schuur stond op de plek waar het huidige huis staat.

¹⁴ De familie Wolters bestond uit: Opoe (moeder van moeder), vader Ge(rri)t, moeder Jo en de kinderen Rikie (1935), Johan (1937) en Gerrit (1939). Ook waren er tijdelijk twee Rotterdamse evacuees in huis. Een jongen (18, Janus Voeten), een handige jongen die zelfs een poppenbedje maakte voor zus Rikie. Hij vertrok voor 11 april. Broer Gerrit heeft later (jaartal en vervolg onbekend) uitgezocht dat Janus in Zeeland is gaan wonen. En een vrouw (naam en leeftijd onbekend) die ook op 11 april en de dagen erna bij de familie Wolters verbleef. Zij hielp mee de laatste huisraad te redden uit de boerderij.

¹⁵ De familie Tuitert bestond uit: oom Bertus, tante Jantje en de dochters Mini en Johanna (nichtjes van Johan)

¹⁶ Johan herinnert zich een bijzonder gebeurtenis uit de herfst van 1944. Heel vroeg op een ochtend werd er hard en lang op de deur gebonkt. Vader Wolters ging in pyjama kijken wat er aan de hand was. Voor de deur stond een Duitser, hij richtte een pistool op vader Wolters en eiste dat de deur van de Eekschoor werd open gemaakt. Zodat hij, zijn 3 collega's en hun tank naar binnen konden rijden. Ze waren uit de richting van Deventer komen rijden en waren blijkbaar bang voor een luchtaanval. De tank bleef die dag in de Eekschoor staan. Vader Wolters maakte zich zorgen dat de sporen van de tank vanuit de lucht zichtbaar zouden zijn. Hij gaf Johan en Gerrit opdracht met een bezem de sporen van het erf te verwijderen. In al hun ijver hebben ze de sporen zelfs tot aan de Deventerweg weggeveegd.

De Duitsers bleken een half varken mee te hebben genomen in hun tank. Ze gaven moeder Wolters opdracht het vlees te bakken en braden. Zelf namen ze plaats in het woongedeelte van de familie Wolters. Daar hebben ze de hele dag zitten eten, drinken en brallen. Toen het 's avonds donker was hebben ze de tank weer naar buiten gereden en zijn vertrokken. Eén van de soldaten had zijn bajonet in een balk van de woonkamer gestoken en was vergeten die mee te nemen. Johan heeft deze bajonet gepakt, maar is deze later tijdens de brand weer kwijtgeraakt.

¹⁷ Op het erf waren overdag Duitsers aanwezig, dat maakte dat clandestiene bezigheden 's ochtends heel vroeg of in de avond moesten plaatsvinden. Johan herinnert zich het clandestien malen van het eigen graan. Dat deed vader Wolters, 's avonds onder het melken, met gebruikmaking van de 'bietenhaksel-lijn', waar dan een maalsteen mee werd aangedreven.

Een van de koeien was door de Duitsers gevorderd voor de slacht en moest op een ochtend vroeg in Deventer worden aangeleverd. Op wonderlijke wijze was de koe 's ochtend wél weg, maar is deze nooit in Deventer aangekomen. In de nacht is de koe illegaal geslacht, zo had het gezin weer een voorraad vlees.

¹⁸ Ze trokken in bij oom Reinier

¹⁹ De familie Wolters werd niet geëvacueerd. De reden daarvoor is niet bekend. Het kan zijn dat vader Wolters dat niet wilde in verband met het vee. Of dat de Canadezen wilden dat alles in het zicht van de Duitsers 'normaal' bleef. Ook de burens, Gies en Hentje Stormink, bleven op de boerderij (2025: locatie familie op 't Veld). Hun boerderij heeft geen schade opgelopen. Bij Klein Nulent is 1 schuur beschadigd.

Alle andere bewoners van de Veerweg werden wel geëvacueerd. Zij schuilden in de kelder van huis "De Ravensweerd".

²⁰ Zij waren op dat moment houtjes aan het zagen in de Eekshuur en liepen naar buiten.

²¹ De laatste Duitsers zaten op 6 april 1945 nog in het café toen de Canadezen in Gorssel aankwamen. Krap 10 minuten voordat de Canadezen op de Houtwal aankwamen zijn zij naar de overkant van de IJssel gevlucht. Daar hebben zij zich eerst verscholen achter de bunkerbult en daarna zijn zij onder dekking van de meidoornheggen al zigzaggend richting boerderij "de Kribbe" gevlucht. De drie Duitsers die zich wilden overgeven zijn wél mee gevlucht tot achter de bunkerbult, maar zijn daarna uit het zicht van de anderen teruggelopen naar de IJssel en hebben zich overgegeven. Johan kan zich dit nog goed herinneren. De bunkerbulten (zand) stammen uit de 18e eeuw en maakten vanaf de 19e eeuw deel uit van de IJssellinie. Tijdens de mobilisatie (1939-1940) werden de bulten met betonnen kazematten versterkt.

²² Mede daardoor hebben, op één na, de koeien de operatie overleefd.

²³ Vader Wolters en Johan liepen in het schootveld van de Duitsers. Dat was niet zo handig en ze kregen een reprimande van de Canadezen. Eén van de zeven koeien kreeg een granaat scherp in de poot en moest worden afgemaakt. In allerijl vond een noodslachting plaats, het

vlees werd zorgvuldig verwerkt en opgeslagen in huis. Op 11 april ging de hele voorraad vervolgens letterlijk in rook op. Zoals Johan zei “het vlees werd goed gaar”.

²⁴ Moeder Wolters had die ochtend de poffertjes al gebakken.

²⁵ Opoe, vader, moeder, 3 kinderen, 2 bezoekende ooms (Jan + Wim, zij kwamen op de fiets langs om eens te informeren hoe het op de Houtwal was) en de vrouwelijke evacuee.

²⁶ Deze schuilkelder lag aan de rand van de appelboomgaard, net voorbij de walnotenboom (2025: ter hoogte van de schuur van Carla Kistemaker).

²⁷ De schuilplaats lag aan de zandweg richting de boerderij van Stormink (2025: ongeveer waar het veerpont pad begint). Johan herinnert zich nog de grote schijnwerper(s?) van de Canadezen, die was gefixeerd op een overvliegend vliegtuig.

²⁸ Op 3 kalfjes na heeft al het vee operatie Cannonsnot overleefd. Het varken bleek een kruiwagen in z’n hok te hebben gekregen. Een kip die zat te broeden bleef op haar post en de kuikentjes kwamen levend uit het ei. Vader Wolters had het paard voor de zekerheid op stal gezet, ook dat leek in eerste instantie een goede keuze. Maar toen het huis in brand stond heeft hij het paard snel losgelaten.

De zes koeien die in het weiland liepen werden (waarschijnlijk door de Canadezen) bij elkaar gedreven en richting de boerderij van Stormink gedreven (2025: bomen/schuur bij op ’t Veld). De koeien werden gewoon 2x per dag gemolken, ook op 11 en 12 april. De melk werd gebruikt voor het gezin, gezinnen in de buurt en de varkens. Levering aan de melkfabriek lag stil.

²⁹ Johan omschrijft het als “een rokende puinhoop”. De muren van het huis die nog overeind stonden werden, omwille van de veiligheid, omver getrokken. Hiervoor werd een Jeep van de Canadezen gebruikt.

³⁰ Vader Wolters is ook zelf met paard en wagen over de pontonbrug gereden. Het water stond laag, waardoor de helling naar de oever steil was geworden. Enkele Canadezen hielpen om de combinatie aan land te krijgen.

³¹ Johan herinnert zich ook nog het “witte brood”, dat smaakte als cake.

³² Deze klok werd, waarschijnlijk op 12 april, samen met wat andere huisraad, gered uit de aanbouw van de boerderij (woongedeelte familie Wolters). Door het platte dak met grind was de aanbouw niet compleet afgebrand. Toen de familie Wolters later het laatste restant huisraad wilde ophalen bleek dit geroofd te zijn.

³³ Toen: het huis van “Roetert”, later “het huis van de Italianen”. 2025: op de plek van Veerweg 20 “familie Trees en Kees van Zelm”

³⁴ De school in Gorssel was in 1943/1944 (?) gevorderd door de Duitsers. Er werd les gegeven in andere gebouwen, zoals de kerk (Johan) en huize Heemstra (Rikie). Broer Gerrit ging nog niet naar school. Ook kregen de kinderen thuis les. Eén keer per week kwam meester van Operation Cannonsnot op de Houtwal – IOFF 2025 – 03 mei 2025

Wijk dan langs om te overhoren. Na de bevrijding ging Johan weer naar school (klas 3), in gebouw Veldzicht. Dat was schipperen met de ruimte, de lokalen waren klein en de juf stond in de tussendeur les te geven.

³⁵ Het houten café dat in 1945 werd gebouwd was een oude barak die uit de polder was gehaald. In 1946 werd een woongedeelte aangebouwd en in 1955 werd het stenen café (2025: huis van Carla Kistemaker) gebouwd. Het houten café werd tot eind jaren '80 als woonhuis gebruikt (2025: plek van huis van Arthur Kistemaker)

³⁶ De materialen die de Duitsers hadden achtergelaten (houten balken voor de brug die zij zelf hadden willen bouwen én stenen) werden door vader Wolters 'buitgemaakt'. Oom Bertus vond dat allemaal erg spannend. Hij waarschuwde zijn zwager dat iemand die spullen vast een keer kwam na tellen. Dat is nooit gebeurd. Het ware uitstekende materialen. De houten balken werden tot planken gezaagd. Met deze planken werd door de ooms Jan en Wim (timmermannen van beroep) een schuur gebouwd (2025: schuur waar de foto wand op zit). De rare hapjes die je nu ziet waren destijds bedoeld om de brugbalken in te laten steunen.

Een ander gedeelte van het hout werd gebruikt om 2 roeiboten van de laten maken (werf Ankersmit in Deventer). Eén roeiboot was bestemd voor de familie Tuitert, dat is de boot van het voetveer (2025: de boot die bij de Kribbe ligt). De andere boot was voor de familie Wolters, zodat zij hun grond aan de overkant van de IJssel makkelijk konden bereiken (2025: niet meer aanwezig. Ergens in de jaren '70 verdwenen/gestolen).

De stenen werden gebruikt om een kapotgeschoten schuur (2025: 'de oude schuur') op te bouwen.

³⁷ Dit zijn Lloyd en Olga Rains. Na de oorlog zijn zij naar Canada verhuisd. In de periode 1984 tot medio jaren '90 hebben zij in Nederland gewoond. Daarna zijn ze weer naar Canada verhuisd. Hun herinneringen zijn vastgelegd in het boek "Zij die achterbleven".

³⁸ A division consists of 3 brigades, and each brigade consists of 3 regiments

³⁹ The Germans had already come up with the same clever idea. In 1944, they began establishing a bridgehead with the goal of constructing a bridge (visible on the aerial photo from September 1944). This would allow them to avoid traveling via Deventer or Zutphen. The supplies of sand, wood, and stone they had brought in would later prove useful to the Wolters family.

⁴⁰ House “De Ravensweerd” was narrowly missed during the bombing; the bomb landed in the front yard. However, the Germans fled, so the telephone exchange was no longer in operation. The house “De Boschterhoek” burned down. At the house “IJsselduin,” a bomb landed in the backyard (2025: now a pond at the Wevers family residence). There was also damage in the village of Gorssel — including to the church (a sniper location), the school, and the riding school (location: corner of Veldhofstraat and Kamperweg, 2025: residential area ‘Ruitershofje’). Johan and his father narrowly escaped the bombing by chance. On that (Sun)day, Father Wolters was ordered by the Germans to collect goods from Apeldoorn using a horse and cart. After delivering part of the load to the Houtwal, Johan accompanied his father to the riding school where the remaining items had to be delivered. Just 15 minutes after they left, the riding school was destroyed by the bombing.

⁴¹ These reconnaissance missions took place between April 7 and 10. The Canadians (PPCLI) observed the opposite bank of the IJssel and, under guidance from local scouts, the 48th (Seaforth) Highlanders of Canada crossed the river to scout the area (around the Zandgat/Nijenbeek). They discovered approximately 15 Germans in and around the farm “De Kribbe” and observed anti-aircraft guns positioned there.

⁴² Early in the morning, the Canadians at the Houtwal laid a fluorescent triangle on the farmyard (behind the barn, near the large doors). The Wolters family had no idea what it meant — it turned out to be a marker for the aircraft conducting the bombardment. On the opposite bank of the IJssel, the farms “De Kribbe” and “De Weerd” were completely destroyed. German forces and anti-aircraft guns had been stationed there.

⁴³ Johan does not recall seeing these smoke generators. However, they are mentioned in various sources.

⁴⁴ Johan and his father witnessed the first amphibious vehicle hitting a landmine. A huge fountain of water erupted. One of the Canadians was just about to jump ashore.

⁴⁵ Captain Frost was present at the commemoration on the Houtwal in 1990, marking 45 years since the liberation. Together with many other veterans, he once again crossed the river using the specially constructed pontoon bridge.

⁴⁶ The captured German soldiers were forced to clear landmines along the banks of the IJssel. In the early 1980s, during the renovation of the riverbanks, another mine was discovered. In the years following the war, ammunition was still regularly found in the meadows on both sides of the IJssel.

⁴⁷ After the farmhouse was set on fire, the command post was relocated to Veerweg 10 (At the time: the Van Kooten family, including son Richard. The Van Kootens were a pro-Nazi NSB family. They had hastily fled their home upon the liberation of Gorssel. In 2025: Mrs. Middelkoop).

⁴⁸ The pontoon bridge between Gorssel and Wilp was a so-called 'Class 9' bridge. It was nicknamed the 'Can of Worms Bridge' because it resembled a tin of squirming worms. Later, one of the officers put up a sign reading 'Poco-Poco Bridge,' which loosely translates to the 'Little Bitty Bridge.' The bridge builders didn't appreciate the joke, and a dispute arose. The argument escalated to such an extent that higher command ordered that both signs be allowed to remain. {On April 13, 1945, the original nameplate may have been removed after all.}

⁴⁹ The Canadians were impressed by the precision of the German artillery fire. The Germans did not deploy any aircraft to prevent the construction of the pontoon bridge. According to Canadian reports, 17 engineers working on the bridge were killed. In total, Operation Cannonshot resulted in 506 Canadian casualties.

⁵⁰ The farmhouse, which also served as a café, stood near the spot where the pump still stands today (it was in the same place back then — the little street is original), more in the direction of the Kistemaker family's property. The (oak) barn stood where the current house is now located.

⁵¹ The Wolters family consisted of: Grandma (mother of the mother), father Ge(rri)t, mother Jo, and the children Rikie (born 1935), Johan (1937), and Gerrit (1939). There were also two evacuees from Rotterdam staying with them temporarily. One was a boy (18 years old, Janus Voeten), a handy young man who even made a doll's bed for sister Rikie. He left before April 11. Brother Gerrit later found out (date and further details unknown) that Janus moved to Zeeland. The other was a woman (name and age unknown) who also stayed with the Wolters family on and around April 11. She helped rescue the last of the household belongings from the farmhouse.

⁵² The Tuitert family consisted of: Uncle Bertus, Aunt Jantje, and their daughters Mini and Johanna (Johan's cousins).

⁵³ German soldiers were present on the farmyard during the day, which meant that clandestine activities had to take place either very early in the morning or in the evening. Johan remembers the secret grinding of their own grain. Father Wolters would do this in the evening while milking the cows, using the beet-chopping line, which powered a millstone.

One of the cows had been requisitioned by the Germans for slaughter and had to be delivered to Deventer early one morning. Strangely enough, the cow had disappeared that morning, but never arrived in Deventer. It was slaughtered illegally during the night, giving the family a fresh supply of meat.

⁵⁴ Johan remembers a remarkable event from the autumn of 1944.

Very early one morning, there was loud and persistent banging on the door.

Father Wolters, still in his pajamas, went to see what was going on. A German soldier stood at the door, pointed a pistol at him, and demanded that the door to the oak barn be opened, so he and his three comrades could drive their tank inside. They had come from the direction of Deventer and were apparently afraid of an air attack. The tank remained in the barn that entire day. Father Wolters was worried that the tank tracks would be visible from the air. He ordered Johan and Gerrit to sweep the tracks off the yard. In their eagerness, they even swept the tracks all the way to the Deventerweg.

The Germans had brought half a pig in their tank. They ordered Mother Wolters to cook and roast the meat. Meanwhile, they made themselves comfortable in the family's living quarters, where they spent the entire day eating, drinking, and boasting. When night fell, they drove the tank out again and left. One of the soldiers had stuck his bayonet into a beam in the living room and forgot to take it with him. Johan picked up the bayonet, but later lost it again during the fire.

⁵⁵ They moved in with Uncle Reinier.

⁵⁶ The Wolters family was not evacuated. The reason for this is unknown. It may be that Father Wolters refused, perhaps because of the livestock, or that the Canadians wanted everything to appear 'normal' in sight of the Germans. Their neighbors, Gies and Hentje Stormink, also remained on their farm (2025: currently the location of the Van 't Veld family). Their farm suffered no damage. At Klein Nulent, one barn was damaged. All other residents of the Veerweg were evacuated. They took shelter in the basement of the house 'De Ravensweerd'.

⁵⁷ They had been sawing wood in the Eekschuur at the time and walked outside.

⁵⁸ The last Germans were still in the café on 6 April 1945 when the Canadians arrived in Gorssel. Barely 10 minutes before the Canadians reached the Houtwal, the Germans fled across the IJssel. They first hid behind the bunker mounds and then, using the hawthorn hedges as cover, fled in a zigzag pattern toward the farm 'De Kribbe'.

The three Germans who initially wanted to surrender also fled with them behind the bunker mounds, but then turned back out of sight of the others, returned to the IJssel, and surrendered. Johan still remembers this clearly.

The bunker mounds (sand) date from the 18th century and, starting in the 19th century, became part of the IJssel line. During the mobilization (1939–1940), the mounds were reinforced with concrete bunkers.

⁵⁹ Thanks in part to this, all but one of the cows survived the operation.

⁶⁰ Father Wolters and Johan were walking through the Germans' line of fire.

That wasn't very smart, and they were reprimanded by the Canadians.

One of their seven cows was hit in the leg by a piece of shrapnel and had to be put down.

An emergency slaughter was carried out in haste, and the meat was carefully processed and

stored in the house. On April 11, however, the entire supply literally went up in smoke. As Johan said, 'the meat was well cooked'.

⁶¹ That morning, Mother Wolters had already baked the poffertjes.

⁶² Opoe (grandmother), father, mother, the three children, two visiting uncles (Jan and Wim, who had come by bike to check on things at the Houtwal), and the female evacuee were all present.

⁶³ This air-raid shelter was located at the edge of the apple orchard, just past the walnut tree (2025: roughly where Carla Kistemaker's shed stands today).

⁶⁴ This shelter was located near the farm of the Stormink family (now: start of the ferry-path) Johan still remembers the large searchlight(s) of the Canadians, which had been fixed on an aircraft flying overhead.

⁶⁵ Except for three calves, all livestock survived Operation Cannonshot. The pig appeared to have had a wheelbarrow thrown into its pen. A hen that was brooding stayed on her nest, and the chicks hatched alive. Father Wolters had put the horse in the stable just to be safe — which at first seemed like a good decision. But when the house caught fire, he quickly set the horse free.

The six cows grazing in the meadow were (probably by the Canadians) rounded up and driven toward the Stormink farm (2025: the trees/shed at the Op 't Veld property).

The cows continued to be milked twice a day, even on April 11 and 12. The milk was used for the family, neighboring households, and the pigs. Deliveries to the dairy factory had come to a halt.

⁶⁶ Johan described it as 'a smoldering wreck.' The walls of the house that were still standing were pulled down for safety reasons. A Canadian Jeep was used for this.

⁶⁷ Father Wolters also crossed the pontoon bridge himself with a horse and cart. The water level was low, making the slope up to the riverbank quite steep. Several Canadians helped to get the cart up onto land.

⁶⁸ Johan also remembers the 'white bread,' which tasted like cake.

⁶⁹ This clock was likely saved on April 12, along with some other household items, from the extension of the farmhouse (the Wolters family's living quarters). Thanks to its flat roof covered with gravel, the extension did not burn down completely. When the Wolters family later returned to collect the last remaining belongings, they found everything had been looted.

⁷⁰ Back then: the house known as 'Roetert,' later referred to as 'the Italians' house.'
2025: located at Veerweg 20, now home to the Van Zelm family (Trees and Kees).

⁷¹ The school in Gorssel had been requisitioned by the Germans in 1943/1944 (?).
Classes were held in other buildings, such as the church (Johan attended there) and Huize

Heemstra (Rikie). Younger brother Gerrit was not yet in school. The children also received lessons at home. Once a week, teacher Van Wijk would visit to quiz them. After the liberation, Johan returned to school (third grade), at the Veldzicht building. Space was tight — the classrooms were small, and the teacher gave lessons standing in the doorway.

72 The wooden café built in 1945 was an old barrack that had been transported from the polder. In 1946, a living area was added, and in 1955, a brick café was built (2025: now the house of Carla Kistemaker).

The wooden café remained in use as a residence until the late 1980s (2025: location of the house of Arthur Kistemaker).

73 The materials the Germans had left behind (wooden beams meant for the bridge they had planned to build, and bricks) were 'salvaged' by Father Wolters. Uncle Bertus found this all quite risky and warned his brother-in-law that someone might come to count the materials one day — but that never happened.

The materials turned out to be excellent. The wooden beams were sawn into planks. With these planks, uncles Jan and Wim (both carpenters by trade) built a shed (2025: the shed with the photo wall). The strange notches you see now were originally meant to support the bridge beams.

Another part of the wood was used to build two rowboats at the Ankersmit shipyard in Deventer. One rowboat was for the Tuitert family — this is the ferry boat (2025: the boat now at De Kribbe). The other was for the Wolters family, allowing them to reach their land on the other side of the IJssel (2025: no longer present, disappeared or stolen in the 1970s).

The bricks were used to rebuild a damaged barn (2025: 'the old barn').

74 These are Lloyd and Olga Rains. After the war, they moved to Canada. Between 1984 and the mid-1990s, they lived in the Netherlands again. They later returned to Canada. Their memories are recorded in the book "Those Who Stayed Behind".